

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

Кафедра готельно-ресторанного і туристичного бізнесу

РОБОЧА ПРОГРАМА ОBOB'ЯЗКОВОЇ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Галузь знань 06 Журналістика
Спеціальність 061 Журналістика
Освітня програма Журналістика

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Зведені дані про вивчення освітньої компоненти

Форма навчання	Курс	Семестр	Кількість кредитів	Кількість годин	Аудиторні заняття						Самостійна робота	Семестровий контроль	
					Разом	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Лабораторні заняття	Дрібногрупові заняття	Індивідуальні заняття		Залік	Іспит
денна	3	6	3	90	30	22	8				60		6

КИЇВ – 2022

Економіка підприємства: робоча програма освітньої компоненти. Київ : КНУКіМ, 2022. 45 с.

Розробник:

Гончар Л.О., професор з/н кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу, кандидат економічних наук, доцент

Наведено рекомендації з вивчення освітньої компоненти «Економіка підприємства» та основні теми для вивчення. Подано теми і плани лекцій, завдання практичних занять, завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти, перелік інформаційних джерел.

Рецензенти:

Батченко Л. В., професор кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу, доктор економічних наук, професор, академік Академії економічних наук України

Деліні М.М., доктор економічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ)

Схвалено рішенням кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу Київського національного університету культури і мистецтв
Протокол № 9 від 12 грудня 2022 р.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Київського національного університету культури і мистецтв
Протокол № 8 від 26 грудня 2022 р.

© Гончар Л.О.

© Київський національний університет культури і мистецтв

ЗМІСТ

1. Мета та завдання, передумови вивчення освітньої компоненти	4
2. Структура освітньої компоненти	8
3. Програма освітньої компоненти	9
4. Теми і плани лекцій	13
5. Теми і завдання практичних занять	16
6. Теми і завдання для самостійної роботи	25
7. Питання та завдання до екзамену	33
8. Критерії оцінювання знань здобувача вищої освіти та шкала оцінювання	39
9. Рекомендовані інформаційні джерела	42

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ, ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

«Економіка підприємства» є обов'язковою освітньою компонентою навчального плану, циклу компонент загальної підготовки, яка забезпечує економічну складову компетентностей фахівців-бакалаврів, поглиблюючи та акумулюючи важливі аспекти соціально-економічного розвитку національної економіки в цілому та ключові характеристики і особливості створення, реорганізації, забезпечення ефективності функціонування підприємств на вітчизняному ринку.

Освітня компонента передбачає вивчення вузлових питань економіки підприємств сфери дизайну з використанням повного сучасного теоретико-методологічного інструментарію та актуальних економічних моделей розвитку підприємств.

Структура освітньої компоненти побудована за принципом виокремлення відносно самостійних, логічно взаємопов'язаних і послідовно розвиваючих один одного розділів, які подають навчальний матеріал від загального уявлення про підприємства, як елементу національної економіки до поглибленого дослідження спеціальних питань (ресурси підприємств, оцінка ефективності їх використання, формування структури витрат і результатів діяльності підприємств, інвестиційно-інноваційна діяльність та податкові зобов'язання підприємств, забезпечення ефективної системи управління, конкурентоздатності та економічної підприємств на ринку).

Метою викладання освітньої компоненти «Економіка підприємства» є формування у здобувачів сучасного наукового світогляду на економічні процеси та їх закономірності, а також на засвоєння системи фахових знань у сфері економіки підприємств, вироблення вмінь та навичок впровадження та використання знань у практичній діяльності функціонування підприємств.

Основними завданнями вивчення освітньої компоненти «Економіка підприємств» є:

- формування навичок soft-skills: критичного і креативного мислення в нестабільному, конкурентному економічному середовищі; комунікацій і співробітництва (координації) як ресурс забезпечення ефективного використання людського капіталу в економіці підприємства;
- надання знань про економічну сутність, процеси організації функціонування підприємств на ринку, особливості економічної взаємодії із суб'єктами ринкової інфраструктури, систему економічно-фінансових показників та їх економічний аналіз;
- формування вмінь здійснювати професійну економічну діяльність за основними параметрами функціонування підприємств.

Предметом освітньої компоненти є вивчення економічної діяльності підприємств та її аналіз.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі ВО повинні **знати:**

- термінологічний, економічний апарат, необхідний для бізнес-діяльності;
- закономірності і аналіз функціонування сучасної економіки на макрорівні;
- основні результати найновіших досліджень, опублікованих в професійних виданнях по економічних проблемах;
- чинне законодавство, яке регулює професійну діяльність;
- економічні основи функціонування підприємств різних типів і форм власності на споживчому ринку;
- сутність і структуру сучасного господарського механізму підприємств;
- види податків та особливості оподаткування підприємств;
- поняття та класифікацію ресурсів підприємства, зокрема матеріальні, нематеріальні, кадрові, фінансові;
- особливості ресурсного забезпечення та ефективності його використання;
- теоретичні і практичні аспекти, основні підходи, парадигми і методи економічного аналізу;
- сучасні програмні продукти для рішення економічних завдань;
- сутність процесу планування, принципи, технології та методи планування, їх взаємозв'язок, методи тайм-менеджменту;
- особливості та методологію планування доходів, витрат (в т.ч. собівартості товарів/послуг), прибутку;
- особливості економічних процесів на підприємстві: виробництво, розподілення, обмін, споживання;
- особливості управління економічною діяльністю підприємств;
- поняття та методологію ціноутворення;
- особливості інвестиційної діяльності;
- сутність економічної безпеки підприємств та особливості її забезпечення.

Здобувачі повинні **вміти**:

- розуміти й інтерпретувати вивчене, відтворювати теоретичні знання в практичній діяльності;
- володіти інструментами фінансово-економічного забезпечення соціокультурної діяльності;
- виявляти, генерувати і впроваджувати креативні ідеї в професійну діяльність;
- формулювати, аргументувати професійні завдання;
- установлювати комунікативний діалог з різними професійними суб'єктами та групами;
- проявляти самостійність суджень та самокритичність у процесі дискусії;
- здійснювати професійну діяльність відповідно до чинного законодавства;
- визначати базові професійні поняття та використовувати термінологічний апарат економічної діяльності підприємств;
- збирати та впорядковувати інформацію;
- організовувати діяльність суб'єктів підприємницької діяльності;
- правильно оцінювати економічні процеси, що мають місце у сучасному бізнесі;
- визначати економічні основи створення та функціонування підприємства на ринку;
- обґрунтовувати критерії ефективної та правомірної діяльності підприємства;

- організовувати ефективну взаємодію підприємства із зовнішніми стейкхолдерами;
- визначати структуру підприємства та організовувати його результативну діяльність;
- вільно оперувати ресурсами підприємства;
- правильно визначати сучасні тенденції у галузевому та регіональному розвитку підприємств;
- налагоджувати договірні відносини в бізнесі;
- розуміти найновіші досягнення в економіці сучасних підприємств;
- приймати ефективні управлінські рішення;
- аналізувати результати діяльності підприємства за системою внутрішньої, управлінської та фінансової звітності;
- визначати та управляти ціновою політикою підприємства;
- забезпечувати економічну безпеку підприємства;
- уміло використовувати здобуті теоретичні знання у своїй практичній професійній діяльності.

У результаті вивчення освітньої компоненти здобувачі вищої освіти повинні набути такі програмні компетентності:

загальні:

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК06. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК07. Здатність працювати в команді.

ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК13. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

спеціальні (фахові, предметні):

СК04. Здатність організовувати й контролювати командну професійну діяльність.

СК06. Здатність до провадження безпечної медіадіяльності.

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання (програмні результати навчання):

ПРН1. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань.

ПРН4. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

ПРН6. Планувати свою діяльність та діяльність колективу з урахуванням цілей, обмежень та передбачуваних ризиків.

ПРН7. Координувати виконання особистого завдання із завданнями колег.

ПРН13. Вміти застосовувати професійні знання в економічній сфері.

ПРН19. Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікаційних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва.

Передумови вивчення освітньої компоненти: для ефективного засвоєння освітньої компоненти необхідні фундаментальні знання з освітніх компонент соціально-економічного та управлінського спрямування.

.

2. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

№ з/п	Назва розділу і теми	Кількість годин			
		Усього годин	Аудиторні години		Самостійна робота
			Лекції	Практичні (семінарські)	
Розділ 1. Основи господарювання в системі ринкової економіки України					
1.1.	Економічні основи функціонування підприємств різних типів і форм власності на споживчому ринку	8	2	1	5
1.2.	Сутність і структура сучасного господарського механізму підприємств	7	2	1	4
1.3.	Податки і оподаткування підприємств	7	2		5
1.4.	Ресурсний потенціал підприємств. Матеріальні та нематеріальні ресурси підприємств	8	2		6
1.5.	Кадровий потенціал підприємств	7	2		5
1.6.	Фінансові ресурси підприємств	7	2		5
	Разом за 1 розділом	44	12	2	30
Розділ 2. Управління економічною діяльністю підприємств					
2.1.	Управління доходами підприємств	9	2	2	5
2.2.	Управління витратами та собівартістю продукції та послуг підприємств. Ціноутворення	10	2	1	7
2.3.	Управління прибутком і рентабельністю підприємств	9	2	1	6
2.4.	Управління фінансами та інвестиційною діяльністю підприємств	9	2	2	5
2.5.	Економічна безпека підприємства	9	2		7
	Разом за 2 розділом	46	10	6	30
	Всього	90	22	8	60

3. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СИСТЕМІ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

ТЕМА 1.1. ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ РІЗНИХ ТИПІВ І ФОРМ ВЛАСНОСТІ НА СПОЖИВЧОМУ РИНКУ

Економічні основи функціонування підприємств різних типів на форм власності на споживчому ринку. Ринкове середовище господарювання підприємства. Поняття, цілі, функції і напрями діяльності підприємств. Класифікація підприємств за різними ознаками та особливості кожного з них. Організаційно-правові та інтеграційні форми підприємств.

Організаційно-правові форми підприємництва за формою власності майна. Державні, унітарні, муніципальні, кооперативні об'єднання, іноземні підприємства, підприємства з іноземними інвестиціями, спільні підприємства.

Господарські товариства. Акціонерні товариства (публічні, закриті, змішані). Товариства із обмеженою відповідальністю. Повні товариства. Товариства з додатковою відповідальністю. Командитні товариства. ПП. Індивідуальне підприємництво – ФОП.

Процедура державної реєстрації підприємств.

ТЕМА 1.2. СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА СУЧАСНОГО ГОСПОДАРСЬКОГО МЕХАНІЗМУ ПІДПРИЄМСТВ

Поняття господарського механізму та його складові. Організаційно-економічний механізм функціонування підприємств. Шляхи підвищення ефективності функціонування господарського механізму підприємств готельно-ресторанного і туристичного бізнесу.

Сутність і структура сучасного економічного механізму підприємств готельно-ресторанного і туристичного господарства. Функції економічного механізму. Фактори впливу на формування та функціонування економічного механізму: соціально-економічні, правові, внутрішні фактори. Специфічні особливості сучасного економічного механізму сфери послуг. Методи практичного управління економічним механізмом.

ТЕМА 1.3. ПОДАТКИ І ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Податкова система України. Податковий кодекс України. Економічна сутність податків. Функції податків. Принципи оподаткування підприємств в Україні. Загальнодержавні податки і збори. Місцеві податки і збори. Перелік податків в Україні. Єдиний податок. Податок на прибуток. Податок на додану вартість (ПДВ). Єдиний соціальний внесок. Податок на доходи фізичних осіб. Акцизний податок.

ТЕМА 1.4. РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ. МАТЕРІАЛЬНІ ТА НЕМАТЕРІАЛЬНІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВ

Ресурси підприємства. Класифікація ресурсів та планування їх розвитку. Особливості ринків ресурсів. Особливості попиту на ресурси підприємств. Еластичність попиту та пропозиції на ресурси. Ціна ресурсів.

Ресурсний потенціал підприємств. Ефективність використання ресурсів та методи її оцінки.

Матеріальні та нематеріальні ресурси підприємств. Основні засоби підприємства: виробничі, невиробничі. Активні, пасивні. Методичні підходи до аналізу обсягів та динаміки основних засобів. Аналіз стану, руху та ефективності використання основних засобів. Резерви підвищення ефективності використання основних засобів підприємств. Оцінка вартості основних засобів. Джерела відтворення основних засобів. Знос, оцінка та амортизація основних засобів. Рівень рентабельності основних засобів.

Оборотні виробничі фонди та їх класифікація. Джерела формування оборотних засобів підприємства. Власні оборотні засоби. Займані оборотні засоби. Залучені оборотні засоби. Ефективність використання оборотних засобів. Коефіцієнти обертання оборотних засобів, тривалості одного обороту.

Нематеріальні активи. Патенти, торгові знаки, інтелектуальна власність, ліцензії, програмні продукти тощо. Особливості нематеріальних активів. Амортизація та переоцінка нематеріальних активів підприємств.

ТЕМА 1.4. КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ

Кадрові (трудові) ресурси підприємств. Класифікація та структура кадрових (трудових) ресурсів. Джерела, форми та методи формування трудових ресурсів в підприємствах.

Кількісні та якісні параметри кадрового ресурсного забезпечення. Поняття, види та принципи оплати праці. Форми і системи оплати праці. Системи надбавок, доплат та премій працівникам. Фонд оплати праці на підприємстві.

Продуктивність та ефективність праці, її матеріальне стимулювання. Основні резерви підвищення продуктивності праці.

ТЕМА 1.5. ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВ

Фінансові ресурси підприємств сфери дизайну, джерела їх формування. Власні фінансові ресурси. Залучені фінансові ресурси. Внутрішнє і зовнішнє фінансування підприємства. Кредит як важлива форма фінансування.

Фінансові фонди підприємств сфери дизайну, порядок їх формування і напрямки використання.

РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

ТЕМА 2.1. УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ ПІДПРИЄМСТВ

Управління доходами підприємств. Структура доходів. Джерела утворення доходів у підприємствах. Фактори, що впливають на розмір доходів підприємств. Методичний інструментарій та порядок проведення аналізу доходів підприємств. Ревенью-менеджмент – ефективний інструмент управління дохідністю.

ТЕМА 2.2. УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ТА СОБІВАРТІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ТА ПОСЛУГ ПІДПРИЄМСТВ. ЦІНОУТВОРЕННЯ

Поняття, види, класифікація витрат. Поточні витрати підприємств. Методи планування поточних витрат у підприємствах. Сутність та види собівартості послуг. Методи, основні завдання та види калькулювання собівартості. Основні принципи калькулювання.

Управління витратами та собівартістю послуг підприємств.

Методологічне питання ціноутворення. Класифікація цін та система ціноутворення в дизайні. Основні функції ціни і принципи ціноутворення. Методи формування цін. Основні ціноутворюючі фактори ринку дизайну. Етапи процесу ціноутворення. Цінова політика і цінова стратегія підприємств сфери дизайну. Особливості регулювання цін та державне регулювання цін і тарифів в сфері дизайну України. Питання практичного ціноутворення в бізнес-системах дизайну.

ТЕМА 2.3. УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ І РЕНТАБЕЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Прибуток: економічна сутність, види, функції, механізм формування, розподілення і використання. Фактори, що впливають на прибуток. Послідовність формування прибутку підприємств. Методика розрахунку прибутку на плановий період.

Економічна рентабельність. Показники загальної економічної рентабельності. Економічна рентабельність активів. Основні функції рентабельності. Показники рентабельності продажів. Показники рентабельності підприємств сфери дизайну та порядок їх розрахунку.

Управління прибутком і рентабельністю підприємств.

ТЕМА 2.4. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Фінансове планування та фінансовий аналіз підприємств. Методичний інструментарій та порядок проведення аналізу фінансових ресурсів

підприємств. Особливості фінансової системи підприємств. Управління фінансами підприємств.

Інвестиції: їх види і характеристика. Сутність та значення капіталовкладень. Інвестиційна політика підприємств. Управління інвестиційною діяльністю підприємств.

ТЕМА 2.5. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА

Суть і функціональні цілі економічної безпеки. Функціональні складові економічної безпеки. Поняття і фази розгортання економічної кризи на підприємстві.

Загрози діяльності підприємства: поняття та класифікація. Нормативно-правове забезпечення економічної безпеки підприємства. Напрями державного регулювання економічної безпеки підприємства.

Система економічної безпеки підприємства: призначення, властивості, функції, структура. Концепція розроблення, статус, детермінанти та режими функціонування системи економічної безпеки підприємства.

Оцінювання економічної безпеки підприємства. Оцінювання економічної безпеки підприємства: зміст та результати процесу. Оцінна система в економічній безпекології мікрорівня: структура та співвідношення елементів. Підходи до оцінювання економічної безпеки підприємства та використання її оцінок. Суб'єкти використання оцінок економічної безпеки підприємства.

Забезпечення економічної безпеки підприємства.

4. ТЕМИ І ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

Тема 1.1. Економічні основи функціонування підприємств різних типів і форм власності на споживчому ринку

План

1. Ринкове середовище господарювання підприємства.
2. Поняття, цілі, функції і напрями діяльності підприємства.
3. Класифікація підприємств та характеристика їх видів.
4. Організаційно-правові та інтеграційні форми підприємств.
5. Державна реєстрація підприємств.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 2, 4, 16, 29-34, 37, 38, 40, 51.

Тема 1.2. Сутність і структура сучасного господарського механізму підприємств

План

1. Господарський механізм в системі національної економіки: прогресивні зарубіжні моделі господарювання.
2. Сутність, функції та структура господарського механізму підприємства.
3. Організаційно-економічний механізм функціонування підприємств.
4. Внутрішній економічний механізм підприємства (ВЕМП).

Рекомендовані інформаційні джерела: 4, 13, 20, 21, 23, 24, 42.

Тема 1.3. Податки та оподаткування підприємств

План

1. Податкова система України. Податковий кодекс України.
2. Економічна сутність податків. Функції податків. Принципи оподаткування підприємств в Україні.
3. Перелік податків в Україні. Загальнодержавні податки і збори. Місцеві податки і збори.
4. Ставки основних податків і зборів в Україні.

Рекомендовані інформаційні джерела: 7, 8, 11, 22, 31, 46.

Тема 1.4. Ресурсний потенціал підприємств. Матеріальні та нематеріальні ресурси підприємств

План

1. Поняття економічних ресурсів і ресурсного потенціалу.
2. Взаємозв'язок окремих елементів ресурсного потенціалу підприємства.
3. Методи оцінки ефективності використання економічних ресурсів.
4. Склад матеріальних ресурсів підприємств і характеристика їхніх основних елементів.
5. Класифікація, оцінка та відтворення основних засобів підприємств.
6. Аналіз і планування стану та ефективності використання матеріально-

технічної бази та основних засобів підприємств.

7. Нематеріальні ресурси підприємств: їх сутність та класифікація.
8. Амортизація та переоцінка нематеріальних активів підприємств.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 3, 5, 9, 12, 17, 43, 47, 51.

Тема 1.5. Кадровий потенціал підприємств

План

1. Поняття кадрових (трудових) ресурсів, їх класифікація.
2. Джерела, форми та методи формування трудових ресурсів в підприємствах.
3. Поняття, види та принципи оплати праці.
4. Продуктивність та ефективність праці.
5. Фактори зростання продуктивності праці робітників та підвищення ефективності використання трудових ресурсів.

Рекомендовані інформаційні джерела: 3, 6, 9, 12, 17, 18, 29, 43, 47.

Тема 1.6. Фінансові ресурси підприємств

План

1. Сутність фінансових ресурсів підприємств.
2. Фінансові фонди підприємств, порядок їх формування і напрямки використання.
3. Джерела та порядок формування фінансових ресурсів підприємств.
4. Фінансова звітність підприємств.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 7, 9, 11, 25, 27, 28, 37, 41, 51.

Тема 2.1. Управління доходами підприємств

План

1. Економічна сутність доходу, його призначення і джерела формування.
2. Фактори, що впливають на розмір доходів підприємств.
3. Аналіз доходів від основної діяльності підприємств.
4. Методи і порядок планування доходів підприємств.
5. Шляхи підвищення доходу підприємств.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 2, 6, 12, 14, 15, 19, 35, 48, 50.

Тема 2.2. Управління витратами і собівартістю продукції і послуг підприємств. Ціноутворення

План

1. Поняття поточних витрат та собівартості продукції і послуг підприємств, їх склад та структура.
2. Класифікація поточних витрат за різними ознаками.
3. Аналіз поточних витрат та собівартості продукції та послуг підприємств, сучасні методики.
4. Фактори, що впливають на розмір витрат та собівартість продукції, послуг.

5. Методологічне питання ціноутворення: види цін, класифікація, функції, принципи, методи формування цін.
6. Основні ціноутворюючі фактори.
7. Процес ціноутворення на підприємствах: цінова стратегія, цінова політика, етапи процесу ціноутворення.
8. Практичні аспекти ціноутворення.

Рекомендовані інформаційні джерела: 3, 5, 10, 14, 19, 36, 39, 45, 49, 50.

Тема 2.3. Управління прибутком і рентабельністю підприємств

План

1. Економічна природа і функції прибутку підприємств.
2. Аналіз прибутку підприємств.
3. Джерела утворення прибутку підприємств.
4. Порядок розрахунку, розподілу і використання чистого прибутку підприємств.
5. Рентабельність підприємства та показники, що її характеризують.
6. Методика планування прибутку та рентабельності підприємств.

Рекомендовані інформаційні джерела: 2, 4, 5, 8, 14, 16, 43, 44.

Тема 2.4. Управління фінансами та інвестиційною діяльністю підприємств

План

1. Фінансове планування підприємств, його економічна характеристика, вихідні передумови.
2. Аналіз фінансового стану підприємств. Фінансово-економічні методики.
3. Фінансова стратегія та інтегральна ефективність діяльності підприємств.
4. Поняття і види інвестицій. Реальні та фінансові інвестиції.
5. Інвестиційно-фінансова політика підприємств.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 3, 7, 9, 11, 14, 17, 19, 26, 43.

Тема 2.5. Економічна безпека підприємства

План

1. Суть і функціональні цілі економічної безпеки.
2. Загрози діяльності підприємства: поняття та класифікація.
3. Нормативно-правове забезпечення економічної безпеки підприємства.
4. Система економічної безпеки підприємства: призначення, властивості, функції, структура.
5. Оцінювання економічної безпеки підприємства.
6. Забезпечення економічної безпеки підприємства.

Рекомендовані інформаційні джерела: 2, 6, 7, 15, 25, 26, 27, 28.

5. ТЕМИ І ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1.1. Економічні основи функціонування підприємств різних типів і форм власності на споживчому ринку

Тема 1.2. Сутність і структура сучасного господарського механізму підприємств

Заняття

Мета: навчитись визначати та аналізувати ключові та відмінні галузеві особливості організації діяльності підприємств залежно від економічних основ їх функціонування.

Алгоритм практичного заняття: засвоєння теоретичних знань щодо економічних основ функціонування підприємств на споживчому ринку залежно від типів та форм власності. Визначення сутності та функціонального змісту господарського механізму підприємств, обґрунтування його ключових особливостей. Проектування (моделювання) процесу створення нового підприємства з обґрунтуванням концептуальних та організаційно-економічних засад його функціонування.

Теоретичні питання

1. Класифікація підприємств за формами власності.
2. Організаційно-правові форми функціонування підприємств.
3. Особливості та процедура державної реєстрації новостворених підприємств.
4. Сутність та функціональний зміст господарського механізму підприємств.
5. Способи та методи організації зовнішніх та внутрішніх комунікаційно-економічних зв'язків на підприємствах.
6. Пофакторний аналіз особливостей формування організаційно-економічного механізму на підприємствах. Оцінювання його ефективності.

Практичні завдання

Завдання. Спроекувати та обґрунтувати діяльність підприємства за такою структурою:

- 1) визначення організаційно-правової форми (ОПФ) реєстрації підприємства:
 - критерії та основи вибору форми,
 - обґрунтування основного та додаткових видів економічної діяльності підприємства за КВЕД ДК 009.2010,
 - алгоритмування процедури державної реєстрації підприємства;
- 2) обґрунтування організаційної структури управління підприємством:
 - моделювання структури підприємства з розподілом його на відділи,
 - визначення кількісного та якісного складу працівників,
 - формування структури їх взаємо-зв'язків та підпорядкування,
 - обґрунтування зони відповідальності і впливу кожного відділу загалом та працівників зокрема,

– формування структури провесінях основних і додаткових завдань для кожної посадової одиниці;

3) проектування господарського (в т.ч. організаційного та внутрішнього економічного) механізму підприємства:

- визначення особливостей і структури механізму,
- обґрунтування системи мережових зовнішніх та внутрішніх взаємовідносин із стейкхолдерами підприємства;
- графічне моделювання господарського (в т.ч. організаційного та внутрішнього економічного) механізму підприємства.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 2, 4, 13, 20, 21, 23, 24, 16, 29-34, 37, 38, 40, 42, 51

Тема 2.1. Управління доходами підприємств

Заняття

Мета: набуття практичного досвіду аналізування доходів підприємств.

Алгоритм практичного заняття: засвоєння економічної сутності та джерел утворення доходів в підприємствах. Вирішення задач по розрахунку доходів, оцінка впливу факторів впливу на доходи від реалізації послуг, планування доходів з використанням різних методів.

Теоретичні питання

1. Економічна сутність доходу, його призначення і джерела формування.
2. Фактори, що впливають на розмір доходів підприємств.
3. Аналіз доходів від основної діяльності підприємств.
4. Методи і порядок планування доходів підприємств.
5. Шляхи підвищення доходу підприємств.

Практичні завдання

Завдання 1.

На прикладі діючого відомого Вам підприємства та на основі комплексної систематизації теоретичних знань виконати наступні завдання:

- визначити вплив факторів на зміну обсягу доходів підприємства сфери дизайну.
- розрахувати обсяг доходу підприємства в критичних точках діяльності.
- розробити план-прогноз формування доходу підприємства факторно-аналітичним методом.

Завдання 2.

Проаналізувати структуру доходів підприємства на основі Звіту про фінансові результати.

Звіт про фінансові результати діяльності, тис. грн.

Показники	Код рядка	Звітний рік	Поперед ній рік
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	9831,5	8758,2
Податок на додану вартість	015	1638,6	1459,7
Акцизний податок	020		
Інші вирахування з доходу	030	658,3	775,4
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції(товарів, робіт, послуг)	035	7534,6	6523,1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	040	5618,4	4958,9
Валовий прибуток збиток	050 055	1916,2	1564,2
Інші операційні доходи	060	425,8	521,3
Адміністративні витрати	070	785,3	679,1
Витрати на збут	080	1177,0	1125,1
Інші операційні витрати	090	100,4	104,2
Фінансові результати від операційної діяльності:			
прибуток	100	279,3	177,1
збиток	105		
Доходи від участі в капіталі	110		
Інші фінансові доходи	120		
Інші доходи	130	59,8	25,6
Фінансові витрати	140	22,8	14,5
Витрати від участі в капіталі	150		
Інші витрати	160	5,3	13
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			
прибуток	170	311,0	175,2
збиток	175		
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	45,6	15,2
Фінансові результати від звичайної діяльності:			
прибуток	190	265,4	160,0
збиток	195		
Податки з надзвичайного прибутку	210		
Чистий:			
прибуток	220	265,4	160,0
збиток	225		

Розв'язання

Показники	Звітний рік		Поперед ній рік		Абс. Відх «-»	Темп росту, % «/»
	Тис. грн	%	Тис. грн	%		
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	9831,5		8758,2			
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції(товарів, робіт, послуг)						
Інші операційні доходи	425,8		521,3			
Доходи від участі в капіталі	0		0			
Інші фінансові доходи	0		0			

Інші доходи	59,8		25,6			
Разом	10317,1	100	9305,1	100		

Завдання 3.

На основі даних роботи підприємства за листопад поточного року визначте суму чистого доходу та суму чистого прибутку товариства. Ставка податку на прибуток 18%.

Дані звіту про фінансові результати підприємства за листопад поточного року, тис. грн.:

Показники	Формула	Сума
Дохід (виручка) від реалізації продукції Д(В)		5 000,5
Податок на додану вартість	$Д(В) \cdot 20\% / 120\%$	833,4
Чистий дохід від реалізації продукції ЧД	$Д(В) - ПДВ$	
Собівартість реалізованої продукції Сп		3 612,6
Валовий прибуток ВП	ЧД-Сп	
Збиток		
Інші операційні доходи $Д_{ін.о}$		14,0
Адміністративні витрати $В_a$		32,6
Витрати на збут $В_з$		89,6
Інші операційні витрати $В_{ін.о}$		10,6
Фінансові результати від операційної діяльності:	$ВП + Д_{ін.о} - В_a - В_з - В_{ін.о}$	
Прибуток		
Збиток		
Інші доходи $Д_{ін}$		1,6
Інші витрати $В_{ін}$		4,0
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (ФРЗД):	$ФРОД + Д_{ін} - В_{ін}$	
Прибуток		
Збиток		
Податок на прибуток від звичайної діяльності (ПП)	18% від ФРЗД	
Чистий:	ФРЗД-ПП	
Прибуток		
Збиток		

Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 2, 6, 12, 14, 15, 19, 35, 48, 50

Тема 2.2. Управління витратами та собівартістю продукції та послуг підприємств. Ціноутворення

Тема 2.3. Управління прибутком і рентабельністю підприємств

Заняття

Мета: навчитись аналізувати витрати підприємств та визначати резерви управління ними; формування у здобувачів вищої освіти розуміння механізму формування цінової політики підприємств; визначити економічну сутність прибутку та методи підвищення показників рентабельності.

Алгоритм практичного заняття: засвоєння економічної сутності та класифікації поточних витрат та особливостей визначення собівартості послуг та продукції підприємств; засвоєння теоретичних знань щодо

особливостей ціноутворення та формування прибутку підприємств. Вирішення задач по оцінці ефективності здійснення витрат підприємств, кількісна оцінка впливу факторів на формування суми та рівня поточних витрат, планування витрат та собівартості різними методами, визначення напрямів оптимізації поточних витрат на підприємствах; аналізу формування різних видів прибутку, динаміки та складу прибутку (фінансового результату), розрахунок показників рентабельності, методики планування прибутку підприємств.

Теоретичні питання

1. Поняття поточних витрат та собівартості продукції і послуг підприємств, їх склад та структура.
2. Класифікація поточних витрат за різними ознаками.
3. Аналіз поточних витрат та собівартості продукції та послуг підприємств.
4. Ціноутворення на продукцію та послуги підприємств.
5. Механізм ринкового саморегулювання. Держава і ринковий механізм в процесі ціноутворення.
6. Моделі цінової стратегії.
7. Знижки як засіб стратегічного і тактичного управління ціною.
8. Економічна природа і функції прибутку підприємств.
9. Джерела утворення прибутку підприємств.
10. Порядок розрахунку, розподілу і використання чистого прибутку підприємств.
11. Рентабельність підприємства та показники, що її характеризують.
12. Аналіз прибутку підприємств.
13. Методика планування прибутку підприємств.

Практичні завдання

Завдання 1.

На прикладі діючого відомого Вам підприємства та на основі комплексної систематизації теоретичних знань виконати наступні завдання:

- визначити структуру поточних витрат за різними ознаками,
- проаналізувати поточні витрати, собівартість продукції та послуг підприємств,
- визначити фактори, що впливають на розмір витрат та собівартість продукції та послуг,
- розглянути особливості планування витрат, калькуляції собівартості продукції та послуг підприємств,
- розкрити послідовність та механізм ціноутворення в дизайні,
- визначити фактори, що впливають на формування ціни,
- проаналізувати особливості регулювання цінової політики закладу,
- провести калькуляцію окремих товарів (послуг),
- дослідити можливість зміни ціни (підвищення/зниження) та оцінити можливі наслідки (зокрема економічний ефект) таких змін,
- розкрити послідовність формування прибутку підприємств,

- визначити економічний зміст та функції прибутку підприємств,
- охарактеризувати показники рентабельності підприємств та порядок їх розрахунку,
- обґрунтувати методику розрахунку прибутку на плановий період.

За результатами виконання завдання підготувати презентацію отриманих результатів із подальшим її захистом.

Завдання 2.

Дослідити динаміку суми та рівня операційних витрат підприємства та проаналізувати їх динаміку за 2 роки. Розрахувати економічні показники прибутковості підприємства. Здійснити класифікацію витрат операційної діяльності за економічними елементами.

Таблиця 1

Фінансові результати підприємства «К» за 2 роки (тис. грн.)

Стаття	Минулий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення	Темп росту, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1325,6	1584,0		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	850,0	920,5		
Валовий прибуток	475,6	663,5		
Інші операційні доходи	265,4	362,0		
Адміністративні витрати	234,2	474,6		
Витрати на збут	28,0	54,4		
Інші операційні витрати	136,3	262,0		
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток	342,5	234,5		
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	342,5	234,5		
Податок на прибуток				
Чистий прибуток				

Завдання 3.

Обґрунтуйте необхідну та можливу величину прибутку від операційної діяльності підприємства, на прогностичний період, якщо для виконання програми виробничого та соціального розвитку підприємства повинні бути створені наступні фонди:

- Фонд виробничого розвитку – 3400 грн.
- Фонд соціального розвитку – 2400 грн.
- Фонд матеріального заохочення – 900 грн.
- Фонд виплати дивідендів – 15 % від загальної суми чистого прибутку
- Резервний фонд – 7% від загальної суми чистого прибутку.

Рівень рентабельності доходу (виручки) звітного періоду становить 9%. Плановий обсяг доходу (виручки) – 502400 грн. Можливе зростання прибутку від операційної діяльності в плановому періоді за рахунок впливу інших

факторів складе 4600 грн. Рівень податків та обов'язкових платежів з прибутку – 18%. Зробити висновки на основі проведених розрахунків.

Завдання 4. Розв'язування типових задач із ціноутворення.

Задача 1.

Собівартість одиниці продукції підприємства складає 364 грн. Роздрібна його ціна у торговій мережі – 515 грн.. Торгівельна надбавка – 6%. ПДВ – 20 %. Визначте прибуток, який залишає собі підприємство-виробник та рентабельність цієї продукції.

Задача 2.

Визначити, чи вигідно виробникові знизити ціну на 0,2 грн., якщо поточна ціна товару — 3 грн., обсяг продажу, що планується, — 1 млн. шт. Відомо, що конкуренти слідом за фірмою також знизять свої ціни. Показник еластичності попиту за ціною — 1,6.

Задача 3.

Собівартість виробу — 130 грн., рентабельність — 40 %, ПДВ — 20%. Визначити відпускну ціну виробника.

Задача 4.

Собівартість виробу — 300 грн., рентабельність — 20 %, ПДВ — 20%, націнка посередника – 10 % ціни виробника, торговельна надбавка — 20% ціни посередника. Визначити роздрібну ціну.

Задача 5.

Витрати на виробництво і реалізацію одного виробу складають 60 грн. Рентабельність 30%. Витрати і прибуток підприємства оптової торгівлі становлять 20 грн., а роздрібною торгівлі – 25 грн. з розрахунку на один виріб. Визначити ціну роздрібною торгівлі одного виробу.

Задача 6.

Визначіть кількість виробленої на підприємстві продукції, якщо виручка від її реалізації з урахуванням ПДВ склала 118080 грн., витрати на виробництво одиниці продукції 40 грн., на збут – 2,5 % витрат на виробництво, рентабельність продукції – 20 %.

Рекомендовані інформаційні джерела: 2, 3, 4, 5, 8, 10, 14, 16, 19, 36, 39, 43, 44, 45, 49, 50

Тема 2.4. Управління фінансами та інвестиційною діяльністю підприємств

Заняття

Мета: навчитись аналізувати фінансово-економічні показники та визначати інтегральну ефективність діяльності підприємств.

Алгоритм практичного заняття: засвоєння сутності поняття та складу фінансових ресурсів підприємств. Вирішення задач по аналізу ефективності використання фінансових ресурсів та факторів, що їх обумовлюють на підприємствах.

Теоретичні питання

1. Фінансово-економічні показники, мета і завдання управління фінансами підприємств.

2. Фінансовий план підприємств, його економічна характеристика, вихідні передумови складання.
3. Аналіз фінансового стану підприємств за значеннями звітності форми 2.
4. Фінансова стратегія та інтегральна ефективність діяльності підприємств.

Практичні завдання

Завдання 1.

На прикладі діючого відомого Вам підприємства та на основі комплексної систематизації теоретичних знань виконати наступні завдання:

- розглянути фінансово-економічні показники підприємств за формою 2;
- проаналізувати фінансовий стан підприємств;
- визначити резерви і шляхи збалансування доходів і витрат та підвищення ефективності господарювання підприємств.

Завдання 2.

Заповніть пусті рядки таблиці, поданої нижче.

За даними таблиці розрахуйте такі показники:

- коефіцієнт оборотності активів,
- коефіцієнт оборотності оборотних активів,
- коефіцієнт оборотності власного капіталу,
- коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

Зробіть висновки щодо підрахованих показників (зокрема про ділову активність).

Таблиця 1

Фінансові показники діяльності підприємства (тис. грн.)

Стаття	Минулий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення	Темп росту, %
Вартість активів підприємства	4645	5012		
Вартість власного капіталу	2217	2216,5		
Вартість оборотних активів	2428	2795,5		
Вартість дебіторської заборгованості	780	650		
Чистий дохід від реалізації продукції	2564	4058		
Коефіцієнт оборотності активів ($K_{об\alpha} = ЧД(В)P/A$)				
Коефіцієнт оборотності оборотних активів ($K_{об\alpha\alpha} = ЧД(В)P/OA$)				
Коефіцієнт оборотності власного капіталу ($K_{об\alpha\alpha} = ЧД(В)P/BK$)				
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості ($K_{об\alpha\alpha} = ЧД(В)P/ДЗ$)				

Завдання 3.

Власні засоби підприємства «К» – 380 тис. грн. залучені засоби – 360 тис. грн., з них довгострокові кредити банків – 65000 грн., заборгованість з бюджетом – 84000 грн., по виплаті заробітної плати – 92000 грн., з органами соціального страхування – 58000 грн., з постачальниками – 61000 грн.

Необоротні активи підприємства становлять 420 тис. грн., оборотні активи – 76,2% від необоротних з них: готова продукція – 49000 грн., запаси – 84000 грн., дебіторська заборгованість – 66000 грн., грошові кошти - ?

Прибуток підприємства – 92000 грн., собівартість реалізованої продукції – 196000 грн.

На основі наведених даних розрахувати:

- рентабельність;
 - коефіцієнт автономії та фінансової залежності;
 - коефіцієнт швидкої та абсолютної ліквідності.
 - коефіцієнт ліквідності;
 - коефіцієнт фінансової стійкості та фінансового ризику;
 - коефіцієнт заборгованості;
 - проаналізувати структуру балансу (вертикальний аналіз).
- Зробити висновок.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 3, 7, 9, 11, 14, 17, 19, 26, 43.

6. ТЕМИ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1.1. Економічні основи функціонування підприємств різних типів і форм власності на споживчому ринку

Теоретичні питання

1. Розглянути функції підприємницької діяльності.
2. Соціально-економічний ефект від розвитку бізнесу.
3. За якими показниками аналізують стан розвитку бізнесу в Україні?
4. Надати характеристику головним елементам ринку, інфраструктурі ринку та їх взаємозв'язку.
5. Охарактеризувати сучасні тенденції розвитку дизайну в Україні.
6. Охарактеризувати підприємство, як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин.
7. Розглянути організаційно-економічні умови функціонування підприємств.
8. Дати оцінку формам державного регулювання діяльності підприємств.
9. Розглянути види і типи підприємств, їх класифікацію за функціональними ознаками, формами власності, обсягом діяльності.
10. Стратегування діяльності підприємств.
11. Адаптивні організаційні структури, господарські товариства.

Практичні завдання

1. Проаналізувати особливості функцій ринку та з'ясувати роль і місце кожної з них у загальній системі національної економіки України.
2. Дослідити і проаналізувати особливості кожного виду ринку залежно від його структуризації.
3. Ознайомитись зі змістом, структурою та основними положеннями Господарського кодексу України та Закону України «Про підприємництво».
4. На основі опрацювання законодавчих документів, визначити ключові особливості та відмінності кожної організаційно-правової форми господарювання.
5. Проаналізувати особливості створення, структури та змісту функціонування добровільних та інституціональних об'єднань підприємств різних типів.
6. Проаналізувати загальні вимоги і нормативи процедури державної реєстрації суб'єктів господарювання, опрацювавши нормативні документи.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 2, 4, 16, 29-34, 37, 38, 40, 51.

Тема 1.2. Сутність і структура сучасного господарського механізму підприємств

Теоретичні питання

1. Дати визначення господарського механізму підприємств.
2. Сформулювати зміст аналізу господарської діяльності підприємств.
3. Методи аналізу господарської діяльності.
4. Основні методи планування і прогнозування господарської діяльності підприємств.
5. Порядок планування економічного та соціального розвитку підприємств.

Практичні завдання

1. Проаналізувати сутність та зміст основних функцій господарського механізму.
2. Дослідити складові елементи господарського механізму підприємства.
3. Спроектувати господарський механізм функціонування новоствореного підприємства.

Рекомендовані інформаційні джерела: 4, 13, 20, 21, 23, 24, 42.

Тема 1.3. Податки і оподаткування підприємств

Теоретичні питання

1. Податкова система і податкова політика України.
2. Організація сплати податків. Податкове адміністрування.
3. Спрощена система оподаткування підприємств.
4. Загальна система оподаткування для ТОВ в Україні.

Практичне завдання

Визначити величину ПДВ, який підлягає сплаті в бюджет, або величину бюджетного відшкодування за таких умов (в т.ч. ПДВ):

- 1) одержано передплату від покупця згідно контракту – 20000 грн.;
- 2) відвантажено продукції за контрактом на суму – 40000 грн.;
- 3) отримано аванс від покупця згідно договору – 12000 грн.;
- 4) придбано матеріалів від постачальника, згідно контракту на суму – 16000 грн.

Рекомендовані інформаційні джерела: 7, 8, 11, 22, 31, 46.

Тема 1.4. Ресурсний потенціал підприємств. Матеріальні та нематеріальні ресурси підприємств

Теоретичні питання

1. Дати визначення економічних ресурсів та ресурсного потенціалу підприємств.
2. Охарактеризувати основні елементи ресурсного потенціалу підприємств.
3. Назвати показники оцінки сукупного ресурсного потенціалу підприємств.
4. Назвати критерії та показники ефективності використання економічних ресурсів підприємств.
5. Розкрити завдання та методичні підходи до аналізу обсягів та динаміки основних засобів.
6. Розкрити завдання та методичні підходи до аналізу стану та складу основних засобів.
7. Назвати резерви, які можна задіяти для підвищення ефективності використання основних засобів підприємств.

Практичні завдання

Завдання 1.

У своїй господарській діяльності підприємство використовує значний обсяг основних засобів. За даними таблиць 1 та 2 проаналізувати стан і рух основних засобів, ефективність їх використання на підприємстві.

Таблиця 1

(тис. грн.)

Первісна вартість ОЗ на початок року	Надійшло в звітному періоді	Вибуло у звітному періоді	Залишкова вартість ОЗ на кінець року
3801	1005	554	3401

Таблиця 2

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	35008
Прибуток, тис. грн.	3056
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	101

Завдання 2.

За даними таблиці розрахувати показники вартості, придатності та ефективності використання основних засобів підприємства. Зробити висновки.

Таблиця 1

Показники	Мину- лий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення	Темп росту, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	73000	82000		
Чистий прибуток, тис. грн.	32000			102
Залишкова вартість ОЗ, тис. грн.	26880	24975		
Первісна вартість ОЗ, тис. грн.	45340		1680	
Знос ОЗ, тис. грн.				
Коефіцієнт придатності, од.				
Коефіцієнт зносу, од.				
Фондовіддача, од.				
Фондомісткість, од.				
Рівень рентабельності ОЗ, %				

Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 3, 5, 9, 12, 17, 43, 47, 51

Тема 1.5. Кадровий потенціал підприємств*Теоретичні питання*

1. Визначити і охарактеризувати форми і системи оплати праці працівників.
2. Розкрити сутність та особливості праці.
3. Провести класифікацію трудових ресурсів у підприємствах відповідно до їх галузевої особливості.

*Практичні завдання***Завдання 1.**

На прикладі діючого відомого Вам підприємства та на основі комплексної систематизації теоретичних знань виконати наступні завдання:

- сформулювати поняття, критерії вибору та формування трудового ресурсного потенціалу підприємств;
- охарактеризувати види посад та посадові інструкції для підприємств;

– перелік та класифікація зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на формування трудового ресурсного потенціалу підприємств.

Завдання 2.

За даними таблиці розрахувати показники ефективності використання трудових ресурсів підприємства.

Таблиця 1.

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення	Темп росту, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.		86000	7000	
Чисельність персоналу, чол.			15	
Продуктивність праці, тис. грн.	525			
Фонд оплати праці, тис. грн.	432		142	
Рівень ФОП, %				
Зарплатовіддача, од.				
Середньомісячна зарплата 1-го працівника, тис. грн.				

Рекомендовані інформаційні джерела: 3, 6, 9, 12, 17, 18, 29, 43, 47

Тема 1.6. Фінансові ресурси підприємств

Теоретичні питання

1. Охарактеризувати фінансові фонди підприємств, порядок їх формування і напрямки використання.
2. Розкрити сутність і роль фінансів підприємств.
3. Визначити сутність фінансових ресурсів підприємств.

Практичне завдання

Розрахувати балансовий курс акцій ПрАТ «Комплекс «Модерн», якщо власний капітал підприємства характеризують такі наведені в балансі дані, тис. грн.:

Таблиця 1.

Вихідні дані

Актив		Пасив	
1. Необоротні активи	22876	1. Зареєстрований капітал	96672
2. Оборотні активи	83518	2. Додатковий вкладений капітал	0
		3. Капітал в дооцінках	451
		4. Нерозподілений прибуток	9351
		5. Резервний капітал	21956
		6. Зобов'язання	?
Баланс	106394	Баланс	106394

Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 7, 9, 11, 25, 27, 28, 37, 41, 51.

Тема 2.1. Управління доходами підприємств

Теоретичні питання

1. Джерела утворення доходів у підприємствах.
2. Фактори, що впливають на розмір доходів підприємств.

3. Методичний інструментарій та порядок проведення аналізу доходів підприємств.
4. Методи і порядок планування доходів підприємств.

Практичне завдання

Завдання 1. Визначити фінансові результати діяльності підприємства скориставшись такими даними:

- 1.обсяг реалізованої продукції за повною собівартістю – 17200 грн.
- 2.рентабельність реалізованої товарної продукції – 25%
- 3.обсяг іншої реалізації – 2200 грн.
- 4.собіварт. іншої реалізації –1500 грн.

Завдання 2. На основі даних роботи підприємства за листопад поточного року визначте суму чистого доходу та суму чистого прибутку товариства. Ставка податку на прибуток 18%.

Дані звігу про фінансові результати підприємства за листопад поточного року, тис. грн.:

Показники	Формула	Сума
Дохід (виручка) від реалізації продукції Д(В)		8320,5
Податок на додану вартість	$Д(В) \cdot 20\% / 120\%$	
Чистий дохід від реалізації продукції ЧД	Д (В)-ПДВ	
Собівартість реалізованої продукції Сп		5 114,8
Валовий прибуток ВП	ЧД-Сп	
Збиток		
Інші операційні доходи Д _{ін.о}		23,0
Адміністративні витрати В _а		46,3
Витрати на збут В _з		112,4
Інші операційні витрати В _{ін.о}		4,5
Фінансові результати від операційної діяльності:	ВП+Д_{ін.о}-В_а- В_з- В_{ін.о}	
Прибуток		
Збиток		
Інші доходи Д _{ін}		3,2
Інші витрати В _{ін}		6,1
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (ФРЗД):	ФРОД+Д_{ін}-В_{ін}	
Прибуток		
Збиток		
Податок на прибуток від звичайної діяльності (ПП)	18% від ФРЗД	
Чистий:	ФРЗД-ПП	
прибуток		
Збиток		

Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 2, 6, 12, 14, 15, 19, 35, 48, 50.

Тема 2.2. Управління витратами та собівартістю продукції та послуг підприємств. Ціноутворення.

Теоретичні питання

1. Дати визначення поточних витрат підприємств сфери дизайну.

2. Розкрити суть собівартості послуг підприємств сфери дизайну.
3. Назвати види собівартості послуг в дизайні.
4. Розкрити класифікацію поточних витрат підприємств сфери дизайну за різними ознаками.
5. Особливості та підходи до формування цін.
6. Особливості державного регулювання ціноутворення.
7. Методи стимулювання продажів та їх врахування при формуванні цінової політики.
8. Вплив формату бізнесу на розробку цінової стратегії.
9. Підходи до оцінки ефективності цінової політики.

Практичні завдання

Завдання 1.

Дослідити динаміку суми та рівня операційних витрат підприємства та проаналізувати їх динаміку за 2 роки. Розрахувати економічні показники прибутковості підприємства.

Таблиця 1

Фінансові результати підприємства «К» за 2 роки (тис. грн.)

Стаття	Минулий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення	Темп росту, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	416,6	704,0		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	300,0	408,4		
Валовий прибуток	116,6	295,6		
Інші операційні доходи	180,0	220,0		
Адміністративні витрати	155,0	372,3		
Витрати на збут	10,0	22,7		
Інші операційні витрати	98,0	114,0		
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток	33,6	6,6		
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	33,6	6,6		
Податок на прибуток				
Чистий прибуток				

Завдання 2.

Проаналізувати цінову політику діючих підприємств. Обґрунтувати її ефективність.

Рекомендовані інформаційні джерела: 3, 5, 10, 14, 19, 36, 39, 45, 49, 50

Тема 2.3. Управління прибутком і рентабельністю підприємств

Теоретичні питання

1. Розглянути прибуток підприємств: поняття, економічна сутність, показники виміру, методика проведення розрахунків.
2. Визначити види прибутку та джерела їх утворення в ринкових умовах

господарювання.

3. Проаналізувати сучасний стан та тенденції зміни рівня рентабельності підприємств.
4. Оцінити фактори впливу на обсяги прибутку та рентабельність.

Практичне завдання

Обґрунтуйте необхідну та можливу величину прибутку від операційної діяльності підприємства на прогностичний період, якщо для виконання програми виробничого та соціального розвитку підприємства повинні бути створені наступні фонди:

- Фонд виробничого розвитку – 4800 грн.
- Фонд соціального розвитку – 1400 грн.
- Фонд матеріального заохочення 600 грн.
- Фонд виплати дивідендів – 25 % від загальної суми чистого прибутку
- Резервний фонд – 5% від загальної суми чистого прибутку.

Рівень рентабельності доходу (виручки) звітного періоду становить 7%. Плановий обсяг доходу (виручки) – 202800 грн. Можливе зростання прибутку від операційної діяльності в плановому періоді за рахунок впливу інших факторів складе 1600 грн. Рівень податків та обов'язкових платежів з прибутку – 18%. Зробити висновки на основі проведених розрахунків.

Рекомендовані інформаційні джерела: 2, 4, 5, 8, 14, 16, 43, 44

Тема 2.4. Управління фінансами та інвестиційною діяльністю підприємств

Теоретичні питання

1. Особливості фінансової системи підприємств.
2. Методичний інструментарій та порядок проведення аналізу фінансових ресурсів підприємств.
3. Розглянути інвестиційну діяльність підприємств: поняття, види, джерела формування інвестиційних ресурсів.
4. Охарактеризувати державну інвестиційну політику.
5. Проаналізувати програми реальних інвестицій та показники оцінки ефективності її реалізації підприємств.
6. Розкрити цілі і завдання бізнес-плану.
7. Проаналізувати зміст і структуру бізнес-плану.
8. Розкрити особливості розробки бізнес-плану створення нового чи розвитку діючого підприємства.

Практичні завдання

Завдання 1.

Власні засоби підприємства «К» – 200 тис. грн. залучені засоби – 300 тис. грн., з них довгострокові кредити банків – 80000 грн., заборгованість з бюджетом – 50000 грн., по виплаті заробітної плати – 80000 грн., з органами соціального страхування – 60000 грн., з постачальниками – 30000 грн.

Необоротні активи підприємства становлять 300 тис. грн., оборотні активи – 67% від необоротних з них: готова продукція – 50000 грн., запаси – 40000 грн., дебіторська заборгованість – 60000 грн., грошові кошти - ?

Прибуток підприємства – 40000 грн., собівартість реалізованої продукції – 100000 грн.

На основі наведених даних розрахувати:

- рентабельність;
- коефіцієнт автономії та фінансової залежності;
- коефіцієнт швидкої та абсолютної ліквідності.
- коефіцієнт ліквідності;
- коефіцієнт фінансової стійкості та фінансового ризику;
- коефіцієнт заборгованості;
- проаналізувати структуру балансу (вертикальний аналіз).

Зробити висновок.

Завдання 2.

На загальних зборах ПрАТ «К» прийнято рішення про подрібнення акцій у співвідношенні 1:5 та зменшення розміру статутного капіталу з 20 млн. грн до 15 млн. грн.. шляхом викупу та анулювання акцій.

Номінальна вартість акцій до їх подрібнення становила 0,25 тис. грн, ринкова – 1,5 тис.грн. Визначити дивіденди на одну акцію, які отримають акціонери в результаті здійснення таких операцій та кінцевий ринковий курс акцій.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1, 3, 7, 9, 11, 14, 17, 19, 26, 43.

Тема 2.5. Економічна безпека підприємства

Теоретичні питання

1. Функціональні складові економічної безпеки.
2. Економічна безпека підприємства: зміст та еволюція поняття.
3. Нормативно-правове забезпечення економічної безпеки підприємства.
4. Концепція розроблення, статус, детермінанти та режими функціонування системи економічної безпеки підприємства
5. Цілепокладання у системі економічної безпеки підприємства.
6. Трансформації системи економічної безпеки підприємства: сутність, причини та управління.
7. Об'єктивізація системи економічної безпеки підприємства.
8. Організаційні зміни при адаптації системи управління підприємством до імплементації системи економічної безпеки.
9. Оцінна система в економічній безпекології мікрорівня: структура та співвідношення елементів.
10. Підходи до оцінювання економічної безпеки підприємства та використання її оцінок.
11. Суб'єкти використання оцінок економічної безпеки підприємства.
12. Забезпечення економічної безпеки підприємства.
13. Рейдерство як ключова загроза бізнесу в Україні: зміст та історичні аспекти виникнення.
14. Особливості безпекозабезпечувальної діяльності підприємства.

15. Вплив рішень органів державної влади на економічну безпеку підприємства.
16. Дезорганізація безпекозабезпечувальної діяльності підприємства.
17. Економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Рекомендовані інформаційні джерела: 2, 6, 7, 15, 25, 26, 27, 28.

7. ПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДО ІСПИТУ

Перелік питань

1. Поняття ринкової економіки. Елементи ринку. Функції ринку. Інфраструктура ринку та ринок
2. Суб'єкти економічної діяльності в ринковій економіці.
3. Класифікація підприємств залежно від форми їх власності.
4. Класифікація підприємств залежно від способу утворення статутного фонду.
5. Закон України «Про підприємництво в Україні», як головний законодавчий документ, що регулює діяльність підприємств.
6. Організаційно-правова форма господарювання. Особливості та відмінності кожної з них.
7. Державна реєстрація підприємств: процедура, необхідні документи, особливості.
8. Господарський механізм у господарстві.
9. Зовнішні та внутрішні фактори впливу на формування та функціонування організаційно-економічного механізму.
10. Функції господарського (організаційно-економічного) механізму.
11. Господарський Кодекс України: структура, особливості, характеристика. Класифікація підприємств.
12. Поняття ринкової рівноваги.
13. Методика сукупного оцінювання ресурсного потенціалу.
14. Матеріальні ресурси підприємств.
15. Основні виробничі фонди: поняття, показники, що характеризують стан, рух, рівень та ефективність їх використання.
16. Знос основних фондів. Коефіцієнт зносу ОФ.
17. Придатність основних фондів. Коефіцієнт придатності ОФ.
18. Коефіцієнти оновлення і вибуття основних фондів. Методика розрахунку.
19. Амортизація основних фондів: поняття, характерні особливості, методика амортизаційних відрахувань.
20. Ефективність використання оборотних засобів.
21. Фондовіддача. Фондомісткість. Фондоозброєність. Фондооснащеність.
22. Рентабельність основних фондів.
23. Трудові ресурси підприємств. Їх класифікація.
24. Система оплати праці працівників. Фонд оплати праці (ФОП). Рівень ФОП.
25. Продуктивність праці. Зарплатовіддача.
26. Методика розрахунку планової кількості основних працівників.
27. Фінансові ресурси підприємств. Їх класифікація.
28. Фінансовий план підприємств.

29. Показники, що визначають фінансовий стан підприємства.
30. Швидкість обороту оборотних коштів підприємства: методика розрахунку.
31. Формування операційного прибутку та алгоритм розрахунку чистого прибутку.
32. Показники діяльності підприємств.
33. Система фінансових відносин підприємств.
34. Методи і порядок планування прибутку підприємств.
35. Роль і значення товарообороту як економічного показника підприємств.
36. Показники інтенсивності відтворення основних засобів підприємств.
37. Ресурсний потенціал підприємств.
38. Види прибутків підприємств.
39. Адміністративні витрати, витрати на збут та інші загальні господарські витрати.
40. Склад та структура витрат підприємств.
41. Види доходів підприємств.
42. Склад та планування вартості використаних малоцінних швидкозношувальних предметів.
43. Економічна сутність, склад і джерела формування доходів підприємств.
44. Фактори, що впливають на розмір доходів (виручку) підприємств.
45. Особливості формування собівартості продукції підприємства.
46. Фактори, що впливають на розмір доходів (виручку) підприємства.
47. Планування поточних витрат.
48. Джерела формування доходів від операційної діяльності.
49. Ресурсний потенціал та його вплив на формування поточних витрат підприємств.
50. Методика та алгоритм розрахунку доходу (виручки) від реалізації продукції та послуг.
51. Фактори впливу на формування поточних витрат.
52. Сукупність та джерела формування прибутку підприємств.
53. Резерви оптимізації доходів (виручки).
54. Структура собівартості продукції (послуг) підприємств.
55. Резерви оптимізації доходу (виручки).
56. Економічна сутність та класифікація поточних витрат підприємств.
57. Методика визначення річної суми амортизації основних засобів підприємств.
58. Класифікація, склад і структура поточних витрат.
59. Особливості формування операційних витрат (собівартості) послуг в дизайні.
60. Економічний та соціальний ефект від розвитку бізнесу.
61. Інвестиційна програма та порядок її розробки на підприємствах.
62. Методичні основи аналізу та планування реальних інвестицій підприємств галузі у формі капітальних вкладень.
63. Види цін на товари і послуги підприємств.
64. Сутність та основні методи господарського ризику в діяльності підприємств дизайну.
65. Характеристика видів ризику підприємств, методи визначення їх рівнів.

Перелік завдань

Завдання 1.

За даними таблиці проаналізувати динаміку та структуру доходів, отриманих в результаті діяльності підприємства за два періоди.

Таблиця 1

Показники	Обсяг, тис.грн.		Абсолютні відхилення, (тис.грн.) +/-	Темп росту, %	Частка у загальному обсязі доходів, %		Абсолютні відхилення, частки, (+/-)
	1-й рік	2-й рік	тис.грн.	%	1-й рік	2-й рік	%
1. Операційні доходи:							
- Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1330,7	1715					
- Інші операційні доходи	105,5	191,5					
2. Фінансові доходи:							
- Дохід від участі в капіталі	79	86,7					
- Інші фінансові доходи	163	57,9					
3. Інші доходи	94,9	73,9					
Усього доходи							

Завдання 2.

У своїй господарській діяльності підприємство використовує значний обсяг основних засобів. За даними таблиць 1 та 2 проаналізувати показники руху (інтенсивності відтворення) основних засобів на підприємстві.

Таблиця 1

Первісна вартість ОЗ на початок року, тис.грн.	Надійшло в звітному періоді, тис.грн.	Вибуло у звітному періоді, тис.грн.	Залишкова вартість ОЗ на кінець року, тис.грн.
380	100	55	340

Таблиця 2

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	35008
Прибуток, тис. грн.	3056
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	80

Завдання 3.

Розрахувати та проаналізувати динаміку за 2 роки фінансового результату після оподаткування (чистий прибуток). Дослідити динаміку суми та рівня операційних витрат підприємства.

Таблиця 1

Фінансові результати підприємства «А» за 2 роки (тис. грн.)

Стаття	Минулий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення, +\-	Темп росту, %
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	416,6	704,0		
2. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	300,0	408,4		
3. Валовий прибуток, тис.грн.				
4. Інші операційні доходи, тис.грн.	180,0	220,0		
5. Адміністративні витрати, тис.грн.	155,0	372,3		
6. Витрати на збут, тис.грн.	10,0	22,7		
7. Інші операційні витрати, тис.грн.	98,0	114,0		
8. Фінансові результати від операційної діяльності (тис.грн.): - прибуток - витрати				
9. Фінансові результати до оподаткування, тис.грн.				
10. Податок на прибуток, тис.грн.				
11. Чистий, тис.грн. - прибуток - витрати				
12. Всього доходів, тис.грн.				
13. Всього операційних витрат, тис.грн.				
14. Рівень витрат, %				
15. Витратовіддача, од.				
16. Витратомісткість, од.				
17. Рівень рентабельності витрат, %				

Завдання 4.

На основі нижче наведених даних розрахувати:

- 1) рентабельність;
- 2) коефіцієнт автономії та фінансової залежності;
- 3) Проаналізувати структуру балансу (вертикальний аналіз)

Зробити висновок.

Вихідні дані:

Власні засоби підприємства «О» – 760 тис. грн. залучені засоби – 720 тис. грн., з них довгострокові кредити банків – 130000 грн., заборгованість з бюджетом – 168000 грн., по виплаті заробітної плати – 184000 грн., з органами соціального страхування – 116000 грн., з постачальниками – 122000 грн.

Необоротні активи підприємства становлять 840 тис. грн., оборотні активи – 76,2% від необоротних з них: готова продукція – 98000 грн., запаси – 168000 грн., дебіторська заборгованість – 132000 грн., грошові кошти - ?

Прибуток підприємства – 184000 грн., собівартість реалізованої продукції – 392000 грн.

Завдання 5.

На основі нижче наведених даних розрахувати:

- 1) коефіцієнт швидкої ліквідності;
 - 2) коефіцієнт абсолютної ліквідності.
 - 3) Проаналізувати структуру балансу (вертикальний аналіз)
- Зробити висновок.

Вихідні дані:

Власні засоби підприємства «О» – 760 тис. грн. залучені засоби – 720 тис. грн., з них довгострокові кредити банків – 130000 грн., заборгованість з бюджетом – 168000 грн., по виплаті заробітної плати – 184000 грн., з органами соціального страхування – 116000 грн., з постачальниками – 122000 грн.

Необоротні активи підприємства становлять 840 тис. грн., оборотні активи – 76,2% від необоротних з них: готова продукція – 98000 грн., запаси – 168000 грн., дебіторська заборгованість – 132000 грн., грошові кошти - ?

Прибуток підприємства – 184000 грн., собівартість реалізованої продукції – 392000 грн.

Завдання 6.

На основі нижче наведених даних розрахувати:

- 1) коефіцієнт фінансової стійкості та фінансового ризику;
 - 2) рентабельність
 - 3) Проаналізувати структуру балансу (вертикальний аналіз)
- Зробити висновок.

Вихідні дані:

Власні засоби підприємства «О» – 760 тис. грн. залучені засоби – 720 тис. грн., з них довгострокові кредити банків – 130000 грн., заборгованість з бюджетом – 168000 грн., по виплаті заробітної плати – 184000 грн., з органами соціального страхування – 116000 грн., з постачальниками – 122000 грн.

Необоротні активи підприємства становлять 840 тис. грн., оборотні активи – 76,2% від необоротних з них: готова продукція – 98000 грн., запаси – 168000 грн., дебіторська заборгованість – 132000 грн., грошові кошти - ?

Прибуток підприємства – 184000 грн., собівартість реалізованої продукції – 392000 грн.

Завдання 7.

На основі нижче наведених даних розрахувати:

- 1) коефіцієнт заборгованості;
 - 2) коефіцієнт швидкої ліквідності;
 - 3) Проаналізувати структуру балансу (вертикальний аналіз)
- Зробити висновок.

Вихідні дані:

Власні засоби підприємства «О» – 760 тис. грн. залучені засоби – 720 тис. грн., з них довгострокові кредити банків – 130000 грн., заборгованість з бюджетом – 168000 грн., по виплаті заробітної плати – 184000 грн., з органами соціального страхування – 116000 грн., з постачальниками – 122000 грн.

Необоротні активи підприємства становлять 840 тис. грн., оборотні активи – 76,2% від необоротних з них: готова продукція – 98000 грн., запаси – 168000 грн., дебіторська заборгованість – 132000 грн., грошові кошти - ?

Прибуток підприємства – 184000 грн., собівартість реалізованої продукції – 392000 грн.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАЇЬ ЗДОБУВАЧІВ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Семестровий (академічний) контроль у 6 семестрі передбачає проведення екзамену, під час якого здобувачу виставляється остаточна оцінка з освітньої компоненти «Економіка підприємства».

Кожен білет містить двадцять п'ять тестових завдань (кожна правильна відповідь оцінюється в 2 бали) і практичне заняття (максимальна кількість балів за виконання якого складає 25). Таким чином, максимальна кількість балів за іспит складає: 75 балів (2x25+25).

До 25 балів оцінюється робота здобувача впродовж навчального семестру.

За результатами проведення підсумкового контролю та роботи здобувача впродовж навчального семестру виводиться сумарна кількість балів, на підставі якої викладачем ухвалюється рішення про складання/ не складання іспиту.

Таким чином, підсумкова оцінка за іспит розраховується за формулою:

$$\text{ПО} = 2 * X + K + Y,$$

де ПО – підсумкова оцінка,

X – кількість правильних відповідей на тестові запитання,

K – кількість балів за виконання практичного завдання на іспиті,

Y – кількість балів, отриманих здобувачем вищої освіти за роботу впродовж семестру.

Виставлена викладачем оцінка переводиться в національну і шкалу ECTS записується в залікову відомість, а потім до індивідуального плану здобувача вищої освіти (якщо оцінка позитивна). У індивідуальному плані здобувача вищої освіти викладач записує назву компоненти, кількість годин (кредитів), які відведені для її вивчення, загальну суму балів, оцінку за національною та шкалою ECTS, своє прізвище, дату і ставить підпис.

Для комплексного оцінювання рівня відповідей стосовно заліку застосовуються такі критерії:

A (90-100 балів) заслуговує відповідь здобувача вищої освіти, який у повній мірі оволодів теоретико-методологічну базу освітньої компоненти, має бездоганні знання з усіх тем освітньої компоненти, усвідомлює актуальність освітньої компоненти, її роль і значення для функціонування підприємств; розуміє об'єктно-предметні аспекти пізнання проблеми, її задачі та методологію вирішення цих задач; розуміється у повній мірі на теоретичному аналізі економічної сутності, економічних основ підприємств; добре знає структуру сучасного економічного механізму, його функції, фактори впливу та специфічні особливості; оволодів методами практичного управління економічного механізму.

Оволодів економічними категоріями – попит і пропозиція, засвоїв види попиту і пропозиції, їх величину; ознайомлений із ресурсним потенціалом підприємства, знає класифікацію ресурсів, особливості ринків ресурсів та

особливості попиту на них; добре розуміється на взаємозв'язку окремих елементів ресурсного потенціалу підприємства та вміє за допомогою методів здійснювати оцінку ефективності використання економічних ресурсів.

Добре ознайомлений із системами управління фінансово-господарської діяльності підприємств, а саме: управління доходами, витратами, прибутком; знає суть собівартості послуг підприємств, її складових та освоїв метод калькулювання собівартості; засвоїв показники рентабельності підприємств та набув вміння визначати їх коефіцієнти; набув здатності управляти фінансами та інвестиційною діяльністю підприємств, проводити аналіз фінансової стійкості підприємств та розумітися щодо методів підвищення ефективності використання фінансових та інвестиційних ресурсів.

В (84–89 балів) заслуговує відповідь здобувача вищої освіти, який у повній мірі оволодів теоретико-методологічну базу освітньої компоненти, має бездоганні знання з усіх тем освітньої компоненти, усвідомлює актуальність освітньої компоненти, її роль і значення для функціонування підприємств; розуміє об'єктно-предметні аспекти пізнання проблеми, її задачі та методологію вирішення цих задач; розуміється у повній мірі на теоретичному аналізі економічної сутності, економічних основ підприємств; добре знає структуру сучасного економічного механізму, його функції, фактори впливу та специфічні особливості; оволодів методами практичного управління економічного механізму.

Оволодів економічними категоріями – попит і пропозиція, засвоїв види попиту і пропозиції, їх величину, ознайомлений із ресурсним потенціалом підприємства, знає класифікацію ресурсів, особливості ринків ресурсів та особливості попиту на них; добре розуміється на взаємозв'язку окремих елементів ресурсного потенціалу підприємства та вміє за допомогою методів здійснювати оцінку ефективності використання економічних ресурсів.

Але має неповні знання із проблем управління фінансово-господарською діяльністю підприємств; не в повній мірі засвоїв показники рентабельності підприємств та робить помилки при визначенні їх коефіцієнтів.

С (74–83 балів) заслуговує відповідь здобувача вищої освіти, який у повній мірі оволодів теоретико-методологічну базу освітньої компоненти, має бездоганні знання з усіх тем освітньої компоненти, усвідомлює актуальність освітньої компоненти, її роль і значення для функціонування підприємств; розуміє об'єктно-предметні аспекти пізнання проблеми, її задачі та методологію вирішення цих задач; розуміється у повній мірі на теоретичному аналізі економічної сутності, економічних основ підприємств; добре знає структуру сучасного економічного механізму, його функції, фактори впливу та специфічні особливості; оволодів методами практичного управління економічного механізму.

Але має неповні знання щодо проблем функціонування підприємств, має не достатню кількість знань щодо ресурсного забезпечення підприємств, погано орієнтується в методах здійснення оцінки ефективності використання економічних ресурсів; має певні проблеми із засвоєнням практичних знань щодо управління фінансово-господарською діяльністю.

D (66–73 балів) заслуговує відповідь, в якій допущені грубі помилки, незнання навчального матеріалу в межах програми навчального курсу; при цьому також враховується його активність на практичних заняттях, виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи.

E (61–65 балів) є знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, при цьому відповідь неповна і непослідовна, здобувач допускає неточності у визначенні понять та при використанні знань для вирішення практичних завдань, не вміє доказово обґрунтовувати свої судження

FX (21–60 балів) здобувач вищої освіти має розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекидає їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал.

F (0–20 балів) здобувач вищої освіти виявляє повне незнання і нерозуміння навчального матеріалу або відмовляється від відповіді.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
84–89	B	добре	
74–83	C		
66–73	D	задовільно	
61–65	E		
21–60	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
0–20	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням освітньої компоненти	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням освітньої компоненти

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література

1. Бандурка О. М., Ковальов Є. В., Садиков М. А., Маковоз О. С. Економіка підприємства. Харків: ХНУВС, 2017. 92 с.
2. Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погрішук Б. В. Економіка підприємства. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 304 с.
3. Економіка підприємства. Збірник практичних задач і ситуацій. [С. Ф. Покропивний та ін.]; голова редкол. А. П. Наливайко. Київ : КНЕУ, 2005. 323 с.
4. Економіка підприємства: Навчальний посібник / Рогач С.М., Суліма Н.М., Степасюк Л.М. та ін. 2-ге вид. Київ: «ЦП «КОМПРИНТ»». 2018. 392 с.
5. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
6. Загірняка М. В., Перерва П. П, Маслак О. І. (Ред.) Економіка підприємства. Кременчук, 2015. 736 с.
7. Петрович Й. М., Прокопишин-Рашкевич Л. М. Економіка і фінанси підприємства. Львів : Магнолія 2006, 2014.
8. Податкова система. Ред. Волохова І. С., Дубовик О. Ю.. Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. 402 с.
9. Талах В.І., Талах Т.А. Ефективне використання ресурсного потенціалу підприємства: методика та практика аналізу. Луцьк, РВВ ЛНТУ, 2010.
10. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства. Київ: ЦУЛ, 2002.

Допоміжна література

11. Бедринєць М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
12. Грибик І. І., Кулініч Т. В., Смолінська Н. В., Шпак Н. О., Гавран В. Я. Економіка та управління підприємством: теорія і практика. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 428 с.
13. Грещак М.Г., Гребешкова О.М., Коцюба О.С. Внутрішній економічний механізм підприємства : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2001. 228 с.
14. Данилюк М. О. Планування і контроль : навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2016. 452 с.
15. Економічна безпека підприємства: [підручник] / [А.М. Дідик, О.Є. Кузьмін, В.Л. Ортинський, Г.В. Козаченко, Ю.С. Погорелов, О.В. Ілляшенко та ін.]; за заг. ред. А.М. Дідика. Львів: НУ «Львівська політехніка», ТзОВ «Видавнича група «Бухгалтери України», 2019. 624 с.
16. Іванілов О. С. Економіка підприємства. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 728 с.
17. Касьянова Н. В. Солоха Д. В., Морєва В. В., Беякова О. В., Балакай О. Б.. Потенціал підприємства: формування та використання. Донецьк – Київ: Центр учбової літератури, 2013.
18. Кодекс законів про працю України. Київ: ЦУЛ, 2019. 84 с.
19. Лазаришина І. Д. Методологія та організація економічного аналізу : монографія. Рівне : НУВГП, 2004. 112 с.

20. Лисенко Ю., Єгоров П. Організаційно-економічний механізм управління підприємством. *Економіка України*. 1997. № 1. С. 86-87.
21. Організаційно-економічний механізм функціонування підприємств сфери послуг: колективна монографія / За заг. ред. Б.В.Гриніва. Львів : Растр-7, 2019. 212 с.
22. Податкова система [за заг. ред. Андрущенко В. Л.]. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 416 с.
23. Сарай Н. І. Внутрішній економічний механізм підприємства. Навчальний посібник. Тернопіль, 2007. 140 с.
24. Яковенко Р. В. Тлумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник. [Вид. 2-ге, випр.]. Кіровоград : видавець Лисенко В.Ф., 2015. 130 с.

Інформаційні ресурси

25. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: www.rada.gov.ua.
26. Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua.
27. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. URL: www.president.gov.ua.
28. Урядовий Портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: www.kmu.gov.ua.

Нормативна база

29. Господарський кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/436-15>.
30. Деякі питання дерегуляції господарської діяльності : Постанова Кабінету Міністрів України; Статут, Порядок від 27.03.2019 № 367 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/367-2019-%D0%BF>.
31. Податковий кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.
32. Про акціонерні товариства : Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2465-20>.
33. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1576-12>.
34. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 № 755-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/755-15>.
35. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку (15 "Дохід" (П(С)БО 15)) : Наказ; Мінфін України від 29.11.1999 №

290 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0860-99>.

36. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку (16 "Витрати" (П(С)БО 16)) : Наказ; Мінфін України від 31.12.1999 № 318 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0027-00>.
37. Про підприємництво : Закон України від 07.02.1991 № 698-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/698-12>.
38. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2275-19> (дата звернення: 10.01.2023)
39. Про ціни і ціноутворення. Закон України від 21.06.2012 № 5007-VI Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 19-20, ст.190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>.
40. Цивільний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>.

Публікації науково-педагогічного працівника за темою освітньої компоненти

41. Батченко Л.В., Гончар Л.О., Беляк А.О. Формування механізму фінансової стійкості підприємств сфери гостинності: організаційно-економічний аналіз. Підприємництво і торгівля : збірник наукових праць / [редакц. кол.: Куцик П. О., Апопій В. В., Семак Б. Б. та ін.]. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2020. Вип. 27. 82 с. С. 13-20.
42. Батченко Л.В., Гончар Л.О. Економічний інструментарій регулювання бізнес-процесів у сфері послуг. *Науковий економічний журнал «Актуальні проблеми економіки»*. 2018. № 11 (209).
43. Батченко Л.В., Гончар Л.О., Ленда М.С. Інноваційний підхід до управління ресурсозабезпеченням та ресурсовитратами на вітчизняних підприємствах. *Науковий економічний журнал «Актуальні проблеми економіки»*. 2020. № 5. С. 26-34.
44. Батченко Л.В., Гончар Л.О., Лясківська В.М. Оптимізація управління прибутком та рентабельністю підприємств сфери туристичного бізнесу: прикладний аспект. *Вісник Одеського національного університету*. Том 25. Випуск 5 (84). 2020. Серія: Економіка. 148 с. С. 55-61.
45. Батченко Л.В., Гончар Л.О., Олексюк А. Формування системи адміністрування витрат підприємства: системно-структурний підхід Інфраструктура ринку: електронний науково-практичний журнал. Випуск 50. 2020.
46. Батченко Л.В., Гончар Л.О. Організаційні проблеми та шляхи розвитку податкового адміністрування на сучасному етапі. *Ефективна економіка*. 2018. № 10. Режим доступу" до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

47. Батченко Л.В., Гончар Л.О. Репутаційний капітал як основа економічного зростання підприємств сфери готельно-ресторанного бізнесу. *Ресторанний і готельний колсалтинг. Інновації: науковий збірник* Випуск 2, Нац. Ун-т культури і мистецтв. Київ : Вид. центр КНУКіМ. 2018. 162 с. С.64-80.
48. Гончар Л. О., Березовська А. М. Revenue management як ефективна технологія забезпечення рентабельності готельного бізнесу. *Science, theory and practice. Abstracts of XXIX International Scientific and Practical Conference*. Tokyo, Japan. 2021. Pp. 120-123. URL: <https://isg-konf.com>. DOI: 10.46299/ISG.2021.I.XXIX
49. Батченко Л. В., Гончар Л. О., Пиптик Н. П. Управління витратами в ресторанному бізнесі: концептуальний аспект. *Міжнародна наукова конференція «Механізми забезпечення розвитку економіки в умовах глобальних змін: міжнародний досвід»* м. Рига, Латвія 4-5 червня 2021 р.
50. Гончар Л. О., Гребенщикова Н. О. Управління доходами і витратами в ресторанному бізнесі: порівняльно-аналітичний аспект. *Actual trends of modern scientific research. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference*. MDPC Publishing. Munich, Germany. 2021. Pp. 533-538. URL: <https://bit.ly/3BFOlwk>
51. Rusavska, V., Batchenko, L., Honchar, L., Zavadynska, O., Tanasiichuk, O. (2021). Current problems, drivers and dominants of the service economy. *Journal of management Information and Decision Sciences*, 24(7), 1-9.